

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(прізвище, ініціали)

“ ____ ” _____ 2017 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
на здобуття освітньо-кваліфікаційного
рівня магістра

зі спеціальності 8.03050801 «Фінанси і кредит» за програмою
«Фінансовий менеджмент»

на тему:

**«АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ НА
ПІДПРИЄМСТВІ»**

Виконавець:

Студент _____
(факультет)

(прізвище, ім'я, по-батькові) /підпис/

Науковий керівник:

(науковий ступінь, вчене звання)

(прізвище, ім'я, по-батькові) /підпис/

Одеса 2017

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи антикризового фінансового управління.	6
1.1. Поняття фінансового управління, його методи та завдання.	6
1.2. Антикризове фінансове управління як складова системи управління підприємством.	13
1.3. Функції та принципи антикризового фінансового управління.....	25
РОЗДІЛ 2. Методичні основи та практичні аспекти антикризового фінансового управління на підприємстві.....	33
2.1. Етапи здійснення антикризового фінансового управління на підприємстві	33
2.2. Методичні засади та практичний інструментарій процесу діагностики стану підприємства.....	37
2.3. Діагностика фінансового стану та прогнозування банкрутства ПАТ «Одесагаз».....	42
2.4. Використання економіко-математичного моделювання в системі антикризового фінансового управління на прикладі ПАТ «Одесагаз».....	59
РОЗДІЛ 3. Удосконалення процесу антикризового фінансового управління на підприємстві.....	65
3.1. Моделювання та прогнозування розвитку ПАТ «Одесагаз» на основі антикризового фінансового управління.....	65
3.2. Удосконалення функціонування ПАТ «Одесагаз» через антикризове фінансове управління.....	74
ВИСНОВКИ	78
Список використаних джерел	81
Додатки	87

Вступ

Сучасна економічна ситуація в Україні сприяє погіршенню фінансового стану вітчизняних підприємців та загостренню проблеми виникнення кризових явищ та навіть банкрутства підприємств. Криза не є більше наслідком прояву локальних управлінських помилок або фінансових складнощів. Сучасні економічні реалії ставлять у складне становище всіх учасників світової економіки.

Процес становлення ринкової економіки, нестабільна економіка та законодавча база, недостатність інвестиційних ресурсів призводить до того, що велика кількість підприємств сьогодні опиняються в кризовому стані з значною ймовірністю банкрутства. В таких умовах дуже важливо не тільки своєчасно проводити заходи щодо виявлення ознак кризового стану підприємства, оцінки загрози його банкрутства або подолання кризи, а й правильно обрати серед великої кількості існуючих методик таку, яка дасть змогу отримати найбільш адекватні та об'єктивні результати. Все це зумовлює актуальність такої теми дослідження як «Антикризове фінансове управління на підприємстві».

Метою даної дипломної роботи є дослідження системи антикризового фінансового управління взагалі та на конкретному підприємстві зокрема з визначенням ступеня його фінансового стану, а також розробка рекомендацій та пропозицій щодо нейтралізації негативних факторів та покращення роботи досліджуваного товариства.

Досягнення цієї мети потребує виконання широкого кола завдань:

- дослідження теоретичних основ антикризового фінансового управління;
- розкриття сутності поняття фінансового управління підприємством, його методів та завдань;

- систематизація існуючих підходів щодо визначення антикризового фінансового управління, їх вдосконалення та виділення власної дефініції;
- дослідження місця антикризового фінансового управління в загальній системі управління підприємством;
- вивчення та систематизація досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених стосовно етапів реалізації антикризового фінансового управління на підприємстві;
- дослідження методичних основ та практичних аспектів процесу діагностики стану підприємства;
- удосконалення методики здійснення діагностики фінансового стану та загрози кризи на підприємстві;
- реалізація запропонованої методики на основі публічного акціонерного товариства «Одесагаз» й аналіз його сучасного фінансового стану та рівня фінансової стійкості;
- проведення моделювання та прогнозування розвитку публічного акціонерного товариства «Одесагаз» на основі антикризового фінансового управління;
- розробка пропозицій щодо покращення фінансового стану ПАТ «Одесагаз» та вдосконалення особливостей його функціонування.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є публічне акціонерне товариство «Одесагаз», основним видом діяльності якого є отримання, розподіл та постачання природного, нафтового газу та газу вугільних родовищ.

Предметом дослідження дипломної роботи є вивчення особливостей реалізації антикризового фінансового управління на товаристві та дослідження його впливу на загальний фінансовий стан товариства.

Інформаційною базою під час написання дипломної роботи були нормативні акти, що висвітлюють аспекти антикризового управління та банкрутства підприємств, методологічні рекомендації щодо аналізу

фінансового стану підприємства та прогнозування його фінансової неспроможності., фінансова звітність досліджуваного товариства. Окрім цього, були використані наукові концепції та теоретичні розробки зарубіжних - П.Ф. Друкера, К. Боумена, Є. Брігхема, М. Хаммера, Дж. Чампі, та вітчизняних вчених-економістів - І.А. Бланка, А.М. Ковальова, В.В. Вітлінського, Ф. Бутинця, Л.О. Лігоненко, А.Д. Шеремета, К.Д. Мазенкова, О.О. Терещенко, А.В. Череп тощо.

В процесі вирішення поставлених завдань дипломної роботи були використані такі методи дослідження: аналіз і синтез; сходження від абстрактного до конкретного; діалектичний, абстрактно-логічний і системний (під час здійснення теоретичного та методологічного узагальнення, визначення сутності та функцій, удосконалення механізмів та інструментів проведення антикризового фінансового управління); розрахунково-конструктивний та метод порівняння (під час здійснення аналізу фінансового стану товариства); графічний метод; метод економіко-математичного моделювання. Під час написання роботи використано такі пакети програм, як Microsoft Office Word, Excel, PowerPoint.

Теоретична новизна та практичне значення дипломної роботи полягають в систематизації існуючих досліджень, вдосконалення методики діагностики фінансового стану та загрози банкрутства підприємств та розробці пропозиції щодо покращення фінансового стану ПАТ «Одесагаз» на основі системи антикризового фінансового управління.

Висновки

Написання дипломної роботи ставило за мету дослідження системи антикризового фінансового управління взагалі та на конкретному підприємстві зокрема з визначенням ступеня його фінансового стану, а також розробка рекомендацій та пропозицій щодо нейтралізації негативних факторів та покращення роботи досліджуваного товариства. Для досягнення поставленої мети в ході дипломної роботи були вирішені всі поставлені завдання.

Результати дипломної роботи дають змогу зробити наступні висновки теоретичного, методичного і науково-практичного спрямування.

Антикризове фінансове управління підприємством є складною економічною категорією, що має свій об'єкт, суб'єкт, мету та основні завдання. Реалізація антикризового фінансового управління є невід'ємною складовою функціонування будь-якого підприємства, незалежно від його специфіки функціонування та фінансового стану, однак воно має певну свою специфіку, що пов'язана з суттєвими змінами в умовах діяльності підприємства, а також з непередбачуваністю ситуації та новими управлінськими проблемами. Впровадження антикризового фінансового управління як частини загальної системи управління підприємством є запорукою його стабільного функціонування та своєчасного подолання внутрішніх та зовнішніх загроз.

Антикризове фінансове управління є складовою загальної системи управління підприємством, має свої принципи реалізації та функції й на сьогодні включає дев'ять етапів реалізації на підприємстві. Серед цих етапів найважливішим є етап постійного моніторингу та діагностики фінансового стану підприємства з метою визначення ранніх симптомів кризи. Це пояснюється тим, що система антикризового фінансового управління

повинна не тільки успішно виводити підприємство з кризи, але й взагалі не допускати її появу.

Більшість дослідників та науковців поділяють процес діагностики на систему експрес-діагностики та систему фундаментальної діагностики фінансового стану та прогнозування банкрутства підприємства.

Експрес-діагностика характеризує систему регулярної оцінки кризових параметрів фінансового розвитку підприємства, здійснюваної на базі даних його фінансового обліку за стандартними алгоритмами аналізу. Її основною метою є виявлення первинних ознак кризового розвитку підприємства та оцінка масштабів цих первинних загроз. Фундаментальний аналіз на відміну від експрес-діагностики полягає в більш глибокому вивченні стану підприємства, виявлення параметрів кризового розвитку. Метою фундаментального аналізу є поглиблений висновок з використанням спеціального інструментарію.

В дипломній роботі було запропоновано методикау діагностики фінансового стану підприємства, яка включає в себе розрахунок та аналіз ряду показників-коефіцієнтів, згрупованих в сім основних блоків. Кожен з цих блоків характеризує окремі аспекти фінансового стану підприємства. Ця методика була реалізована на основі даних публічного акціонерного товариства «Одесагаз».

За результатами діагностики можна зробити висновок, що публічне акціонерне товариство «Одесагаз» знаходиться в незадовільному фінансовому стані. Про це свідчить відсутність (або їх не відображення) прибутків господарської діяльності, погіршення показників оборотності коштів, збільшення дебіторської заборгованості, відповідне зменшення показників ділової активності та фінансової стійкості, від'ємні значення основних показників рентабельності, відсутність власних джерел для фінансування основної діяльності. Негативну тенденцію продовжує аналіз багатофакторних статистичних моделей за даними товариства. Вони підтверджують, що товариство має значні фінансові проблеми та знаходиться

не просто у фінансовій кризі, а навіть на межі банкрутства. Тобто, ПАТ «Одесагаз» протягом аналізованого періоду знаходиться на межі втрати фінансової стійкості та фінансової кризи.

Також в дипломній роботі було проведено моделювання та прогнозування розвитку ПАТ «Одесагаз» на основі антикризового фінансового управління. Було побудовано багатофакторну регресійну модель. Яка відображає залежність показника наявності власних оборотних коштів від чотирьох показників фінансового стану, а саме: коефіцієнт оборотності оборотних коштів, коефіцієнт фінансової автономії, рентабельність власного капіталу та рентабельність продажу. На осевій моделі було розраховано прогноз розвитку товариства, який виявився невтішним та свідчить про подальше погіршення фінансового стану та втрату фінансової стійкості.

На основі цього було запропоновано заходи щодо покращення фінансового стану ПАТ «Одесагаз» та вдосконалення його функціонування через реалізація системи антикризового фінансового управління.

В процесі написання дипломної роботи результати досліджень були опубліковані у наукових журналах та обговорювались на конференціях.

Список використаних джерел

1. Алмашій Я. І. Антикризове фінансове управління підприємством: сутність та механізми реалізації / Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. - С. 66-69.
2. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / И. Ансофф; [пер. с англ. под ред. Ю.Н. Каптуревского]. – СПб.: Питер, 1999. – 416 с.
3. Аранчій В.І. Фінанси підприємства. Навчальний посібник. – К.: ВД. «Професіонал», 2004.- 304с.
4. Бердар М.М. Фінанси підприємств: навч.посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
5. Біловол Р.І. Методологічні підходи до розробки концепції антикризового управління підприємством [Текст] / Р.І. Біловол // Регіональні перспективи. – 2003.- № 7-8 (32-33). – С. 60-63.
6. Біломістна І. І. Антикризове фінансове управління підприємством в сучасних умовах господарювання / І. І. Біломістна, О. М. Біломістний, М. С. Крамська // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. - 2013. - Вип. 1. - С. 90-96.
7. Бланк И.А. Управление финансовыми рисками. – К.: Ника-центр, 2005. – 600 с.
8. Важинський Ф.А. Сутність антикризового фінансового управління підприємством / Ф. А. Важинський, А. В.Колодійчук // Економіка промисловості. - 2009. - № 5. - С. 127-130
9. Ванієва Е.В. Система фінансового управління підприємством в сучасних умовах / Е.А. Ванієва, Е.А. Абдураманова, 2010.
10. Виноградня В. М. Антикризове фінансове управління підприємством в сучасних умовах// Економічний вісник університету. – 2012. – № 19/1.

11. Вітлінський В.В, Пернарівський О. Інтелектуалізована кількісна оцінка кредитоспроможності позичальника / В.В. Вітлінський // Фінанси України. - 1998. - №6. - С 5-13.
12. Войцеховська А.Н. Антикризове управління фінансами підприємства / Вісник, 2005. - №1.
13. Гаркуша Н.М. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті: Навч. посіб. / Н.М. Гаркуша, О.В. Цуканова, О.О. Горошанська. — 2-ге вид., стер. — К. : Знання, 2012. — 591 с.
14. Гончар І.О. Сутність та місце антикризового фінансового менеджменту в структурі управління підприємством / Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. – 2015. - №11. – С.36-40.
15. Грязнова А.Г. Антикризисный менеджмент / япод редакцией Гряновой А.Г. – М.: Ассоциация авторов и издателей «Тандем». Издательство ЭКМОС, 1999. – 368 с.
16. Дорошук Г.А., Дашенко Н.М. Антикризове управління підприємством: Навч.посібник. – Львів: «Новий світ - 2000», 2010. – 332 с.
17. Захарченко В.О. Систематизація методів оцінки фінансового стану підприємства / В.О. Захарченко, С.І. Счасна // Фінанси України. – 2005. – № 1. – С..137-144.
18. І. О. Макаренко // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 6 (48). – С. 126–129.
19. Іванова Л. Б. Економічний аналіз можливого банкрутства підприємства / Л. Б. Іванова, Л. П. Іванов // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2009. - №23. – С. 84-89.
20. Іванюта С.М. Антикризове управління. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 288 с.
21. Каменева М.В. Подходы к формированию понятия «антикризисный финансовый менеджмент» в России и за рубежом / М.В. Каменева // Экономические науки. – 2010. – № 3. – С. 209–213.

22. Коваленко О.В. Антикризове управління – запорука стабільної роботи підприємства / О.В. Коваленко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. - №2, Т.3. – С. 65-68.
23. Коваленко, В. В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи [Текст] : монографія / В. В. Коваленко, О. В. Крухмаль. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 198 с.
24. Крупчатніков О.С. Прогнозування банкрутства як складова антикризового фінансового управління/ Крупчатніков О.С.// Економічний простір. – 2011. - №23/2. С.103-109.
25. Лапіна І.С. Лопатко К.М. Фінансова стратегія: економічна сутність та місце в системі управління підприємством / Науковий журнал «Економічний форум». – Луцький національний технічний університет, 2017. – №2. – С.192-197.
26. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій: монографія. - Київ : КНТЕУ, 2004. - 580с.
27. Літвін Н. М. Антикризове управління підприємствами в країнах з перехідною економікою. Ав-тореф. дис. на здоб. ступ. канд. екон. наук. - Київ – 2004.
28. Лондар С. Л. Фінанси / С. Л. Лондар, О. В. Тимошенко. — Вінниця : Нова Книга, 2009. — 384 с.
29. Лопатко К.М. Розробка стратегії і тактики антикризового фінансового управління / Науковий журнал «Молодий вчений», 2016. - №12. – С.789-792.
30. Лопатко К.М. Сучасні підходи щодо оцінки кризи й прогнозування банкрутства підприємств / Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2016. - №3. – С. 126-139.
31. Лопатко К.Н. Необходимость внедрения системы анти кризисного фінансового управління на підприємствах / Перспективи економічного зростання та інноваційного розвитку України: матеріали

доповідей Міжнародної науково-практичної конференції / За заг. ред.: М.М. Палінчак, В.П. Приходько, А. Krynski. – Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 168 с.

32. Макаренко І. О. Проблеми антикризового управління промисловим підприємством / І. О. Макаренко // Актуал. проблеми економіки. - 2005. - № 6. - С. 126-129.

33. Момот Т.В., Безугла В.О., Тараруєв Ю.О., Кадничанський М.В., Чалий І.Г. Фінансовий менеджмент: Навч. посібник / За ред. Момот Т.В. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 712 с.

34. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: підручник / О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 504с.

35. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент організацій. Навчальний посібник. — К.: Кондор, 2005. — 860 с.

36. Пазинич В.І., Шулешко А.В. Фінансовий менеджмент. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 408 с.

37. Прохорова В.В. Прогнозування банкрутства як складова антикризового фінансового управління // Економічний простір. – 2009. - №2(23). – С. 103-109.

38. Рясних Є. Г. Основи фінансового менеджменту : Навч. посіб. / Є. Г. Рясних; Технол. ун-т Поділля. - Хмельницький, 2000. - 210 с.

39. Салига С.Я., Ляшенко Є.І. Антикризове фінансове управління підприємством: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 208 с.

40. Семенов Г.А., Бугай В.З. Фінансове планування й управління на підприємствах. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 432 с.

41. Скібійський О.М. Антикризовий менеджмент: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 568 с.

42. Скібіцька Л.І. Антикризисный менеджмент: навчальний посібник / Л.І. Скібіцька, В.В. Матвеев, В.І. Щелкунов, С.М. Подреза. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 584 с.
43. Телін С. В. Антикризисное управління як засіб запобігання банкрутству підприємств// Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – №5. – Т. 2. – 226 с.
44. Телін С.В Антикризисное управління - превентивний захід попередження банкрутства / С.В.Телін // Економіка пром-сті. К.: КНЕУ, 2006. – 268 с.
45. Терещенко О.О. Антикризисное фінансове управління на підприємстві: [навч. посіб.] / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2004. – 560 с.
46. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посібник / О.О.Терещенко. - Київ: КНЕУ,2004. – 412 с.
47. Тюріна Н.М. Антикризисное управління: навч.посібник / Н.М. Тюріна, Н.С. Кравацка, І.В, Грабовська. – К.: «Центр учбової літератури», 2012. – 448 с.
48. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник: / За ред. Проф. Г.Г. Кірейцева. – Київ: ЦУЛ, 2002. – 496 с.
49. Фучеджи В. И. Антикризисное финансовое управление в обеспечении устойчивости системы управления предприятием / В.И. Фучеджи // Новый университет «Экономика и право». – 2012. – № 11. – С. 20–23.
50. Фучеджи, В.І. Характеристика методів та моделей діагностики кризового стану підприємства / В. І. Фучеджи // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2010. – №11(691). – С. 240-245.
51. Чернявський А. Д. Антикризисное управління підприємством: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2006. – 167 с.
52. Шевцова О.Й. Основи антикризового управління підприємством [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1773>

53. Шпилина Д.Ю. Особенности антикризисного управления финансами предприятия / Д.Ю. Шпилина, Н.В. Радионова // Экономика и менеджмент инновационных технологий [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ekonomika.snauka.ru/2014/02/3698>.